

Biežāk uzdotie jautājumi par plastmasas izstrādājumiem

Publicēts: 21.06.2021.

Vai no 3.jūlija veikalos vairs nevarēs iegādāties likumā aizliegtos plastmasas izstrādājumus, vai tomēr veikali drīkstēs iztirgot savus krājumus arī pēc šī datuma? [↪](#)

Likumā noteiktās normas attiecas tikai uz noteiktu izstrādājumu laišanu Latvijas Republikas tirgū (saražot, ievest no citām ES valstīm vai importēt).

Izstrādājumus izpārdot varēs, ja:

šie izstrādājumi laisti tirgū līdz 2021. gada 2. jūlijam (saražoti, ievesti no citām ES valstīm vai importēti);

šo izstrādājumu laišanas tirgū faktu var dokumentāri pamatot ar preču piegādes dokumentiem vai muitas deklarācijām, kas noformētas atbilstoši muitas procedūrai – laišana brīvā apgrozībā, ko glabā desmit gadus un uzrāda kompetentajām iestādēm pēc pieprasījuma.

Tas nozīmē, ka veikali varēs arī iztirgot savas iekrājušās preces.

Vai ražotāji preces, kas no 3.jūlija ir jāmarķē ar Regulā Nr. 2020/2151 noteikto marķējumu, bet līdz 3.jūlijam jau ir laistas tirgū, varēs iztirgot bez marķējuma? [↪](#)

Nosacījumi par preču izpārdošanu attiecas arī uz precēm, kam no 2021. gada 3. jūlija ir jābūt marķētām ar Regulas Nr. 2020/2151 pielikumā norādīto marķējumu.

Izstrādājumus, kas ir laisti tirgū līdz 2021. gada 2. jūlijam (ieskaitot), sākot ar 2021. gada 3. jūliju ir ļauts izpārdot bez noteiktā marķējuma;

Izstrādājumus, kas ir laisti tirgū laika periodā no 2021. gada 3. jūlija līdz 2022. gada 3. jūlijam (ieskaitot), ir jāmarķē uzlīmes vai drukāta attēla formā;

Izstrādājumus, kas ir laisti tirgū no 2022. gada 4. jūlija, ir jāmarķē ar marķējumu drukāta attēla formā. Izstrādājumus, kas ir laisti tirgū laika periodā no 2021. gada 3. jūlija līdz 2022. gada 3. jūlijam (ieskaitot) un ir marķēti ar marķējumu uzlīmes formā, sākot ar 2022. gada 4. jūliju ir ļauts izpārdot.

Vai marķējuma informatīvajam tekstam ir jābūt latviešu valodā?

Jā. Marķējuma informatīvo tekstu norāda tās dalībvalsts oficiālajā valodā, kur vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu laiž tirgū. Informatīvo tekstu papildus var norādīt arī citas dalībvalsts oficiālajā valodā vai valodās.

Izņēmuma gadījumos, kad uz iepakojuma ārējās priekšējās vai augšējās virsmas nepietiek vietas, informatīvā teksta tulkojumu citā dalībvalsts oficiālajā valodā vai citu dalībvalstu oficiālajās valodās var izvietot citur uz iepakojuma pēc iespējas tuvāk marķējumam un tur, kur tulkojums ir skaidri redzams.

Vai aizliegums par noteiktu preču laišanu tirgū attiecas arī uz eksportam paredzētām precēm?

Nē, aizliegums par preču laišanu tirgū attiecas tikai uz ES tirgu. Uz precēm, kas paredzētas eksportam, likuma normas neattiecas.

Putuplasta polistirolam ir divi veidi – uzpūstais putu polistirols (EPS) un ekstrudētais putu polistirols (XPS). Vai aizliegums attiecas uz abiem polistirola veidiem vai tikai vienu no tiem?

Direktīvas Nr. 2019/904 5. pantā noteiktais aizliegums par noteiktu vienreizlietojamu plastmasu saturošu izstrādājumu laišanu tirgū attiecas uz jebkādu polistirola materiālu, kur materiāla ražošana ietver polistirola masas uzpūšanās (ekspansijas) procesus, tāpēc aizliegums par laišanu tirgū attiecas uz visa veida putu polistirola materiāliem neatkarīgi no to ražošanas tehnoloģijas vai tirgū lietotā materiāla nosaukuma.

Eiropas Komisijas skaidrojums:

“A Member State raised the question of extruded polystyrene is covered by the SUPD. The Commission replied that Article 5 of the SUP Directive explicitly mention food containers, beverage containers and cups for beverages made of expanded polystyrene. The Directive does not distinguish between expanded polystyrene that also has gone through other processing steps, e.g. extrusion, and expanded polystyrene that has not undergone other processing steps. If polystyrene has been only extruded - but not expanded - it is not falling under the marketing restriction in Article 5, however if the extruded polystyrene is also expanded it falls under the marketing restriction in Article 5.”

Vārds “bioplastmasa” apzīmē plastmasu, kas ir ražota no atjaunojamām izejvielām un dabā sadalās līdz videi nekaitīgām vielām. Lielākā daļa produktu, kas tiek tirgoti kā ražoti no bioplastmasas, patiesībā ir ražoti no bioplastmasas un plastmasas maisījuma, un likumā noteiktās prasības attiecas arī uz šādiem produktiem.

Piemērs: ražotājs vēlas laist tirgū dzērienu glāzes ar polipienskābes (PLA) pārklājumu, bet dzērienu glāzes ir viens no objektiem, kas ir iekļauti Regulas Nr. 2020/2151 darbības jomā. PLA pirmšķietami rādās iekļauta likumā noteikto izņēmumu – ķīmiski nepārveidotu vielu – sarakstā, bet PLA ir jāpievērš uzmanība tās izcelsmei, jo PLA var ražot vismaz divos veidos:

polimerizējot α -hidroksipropionskābi (parastā pienskābe), kur pienskābe ir izdalīta no piena produktiem;

polimerizējot β -hidroksipropionskābi, kur pienskābe ir sintezēta no graudaugu cietes.

Attiecīgi PLA, kas ir iegūta no piena produktiem, atbilst Regulas noteiktajai ķīmiski nepārveidotās vielas definīcijai, bet PLA, kas ir iegūta no graudaugu cietes, šai regulas definīcijai neatbilst. Tas nozīmē, ka izstrādājumus, kas satur PLA, kas iegūta no piena produktiem, ar noteikto marķējumu nav jāmarķē, bet izstrādājumus, kas satur PLA, kas iegūta no graudaugu cietes, ar noteikto marķējumu ir jāmarķē.

Ja ražotājs nevar noskaidrot PLA izcelsmi, tad izstrādājumi, kas satur nezināmas izcelsmes PLA, ir jāmarķē kā plastmasu saturoši izstrādājumi ar Regulas Nr. 2020/2151 Pielikumā noteikto marķējumu.

Vai likuma prasības attieksies uz pilnīgi visa veida vienreizlietojamiem izstrādājumiem un iepakojumu, kas pilnīgi vai daļēji izgatavots no plastmasas?

Likuma prasības attieksies uz izstrādājumiem, kas ražoti gan pilnīgi, gan daļēji no plastmasas un noteikti likumā. Prasības attieksies uz plastmasu saturošiem kompozītmateriāliem un kompozīta iepakojumu (laminātiem), kas satur plastmasu, piemēram, kartona izstrādājumiem ar iekšēju vai ārēju plastmasas slāni, tajā skaitā laminētu kartona iepakojumu un kartona glāzēm ar plastmasas pārklājumu u.c.

Likuma prasības neattieksies uz:

pārtikas iepakojumu žāvētai pārtikai (vakuumpakojums, iepakojums sausajām zupām u.c.) vai pārtikai, ko pārdod aukstu (atlaidinātu) un kam vajadzīga turpmāka sagatavošana (iekrojums jēlai gaļai u.c.);

primāro tirdzniecības iepakojumu, kurā pārdod vairāk nekā vienu pārtikas porciju, un ko lieto pārtikas iepakojuma ražošanas līnijā un ko nogādā uz tirdzniecības vietu no ārpus tirdzniecības vietas esošas ražotnes vai ražotāja noliktavas. Porciju skaitam jābūt norādītam uz iepakojuma vai pavaddokumentos;

sekundāro iepakojumu (kastīte, kurā ievieto lielkonfektes u.c.);

preces un iepakojums, kas izgatavots no ķīmiski nepārveidotām vielām. Ķīmiski nepārveidota viela atbilstoši regulā noteiktajai definīcijai nozīmē vielu, kuras ķīmiskā struktūra nav mainīta;

maisījumi – krāsas, tintes un līmvielas – vai šķīdumi, kas sastāv no divām vai vairākām vielām;

gatavu ēdienu un dzērienu uzpūstā polistirola iepakojumā, kas šajā iepakojumā patēriņam iepakots jau ražošanas vietā un ko nogādā uz tirdzniecības vietu;

nesaturēšanas (inkontinences) produktiem, kas izmantojami medicīniskām vajadzībām.

Aizliegums laist tirgū neattiecas uz salmiņiem un vates kociņiem, kas izmantojami medicīniskām vajadzībām.

Likumā ir lietoti termini “laist tirgū” un “darīt pieejamu tirgū”. Ar ko atšķiras šie termini?

“Laist tirgū” nozīmē izstrādājumu darīt pieejamu (piegādāt izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai) tirgū pirmo reizi. Attiecīgi tas nozīmē precī saražot un uzglabāt ražotāja noliktavā līdz tās pirmreizējai iegādei, ievest no citām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm vai importēt no trešajām valstīm, kas nav ES.

Laišana tirgū attiecas uz katru atsevišķi izgatavotu produktu, nevis uz produkta veidu, un nav būtiski, vai tas ir ražots kā atsevišķa vienība vai sērijveidā. Tādējādi arī tad, ja produkta modelis vai veids piegādāts pirms stājās spēkā jaunie tiesību akti, ar ko paredz jaunas obligātās prasības, tā paša produkta modeļa vai veida individuālajām vienībām, kas laistas tirgū pēc jauno prasību stāšanās spēkā, ir jāatbilst šīm jaunajām prasībām. Plašāka informācija par terminu “laišana tirgū” pieejama Eiropas Komisijas 2016. gada paziņojumā „Zilā rokasgrāmata” par ES produktu noteikumu īstenošanu (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis C272, 26.07.2016., 1.-149. lpp., 2.3.apakšpunkts).

Savukārt, “darīt pieejamu tirgū” nozīmē komercdarbības gaitā par maksu vai bez maksas piegādāt izstrādājumu izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai dalībvalsts tirgū jeb tirgū laisto precī pārdot nākamajam klientam.

Vai visiem šiem plastmasas izstrādājumiem ir pieejami videi draudzīgāki aizstājēji?

Likuma normas attiecas uz tiem vienreizlietojamiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem, kam jau ir pieejamas dabai draudzīgākas alternatīvas, piemēram, vates kociņi, plastmasas galda piederumi un šķīvji, dzērienu salmiņi, maisāmkociņi, balonu kociņi, uzpūstā putu polistirola pārtikas un dzērienu iepakojums, kā arī no oksonoārdāmas plastmasas ražoti izstrādājumi.

Savukārt dzērienu glāzēm šobrīd piemērotu alternatīvu vēl nav, tādēļ jāveic pasākumi, lai samazinātu to patēriņu. Pienākums samazināt patēriņu un veidot ražotāju atbildības sistēmas attiecas arī uz plastmasu saturošiem zvejas rīkiem.

Vai aizliegums attiecas tikai uz individuāliem priekšmetiem, vai aizliegums attiecas arī uz tādiem galda piederumiem, ko iekļauj kā komplekta daļu, piemēram, plastmasas karotīti saldējuma trauciņā?

Aizliegums attieksies gan uz galda piederumiem, ko pārdod atsevišķi, gan uz galda piederumiem, ko pārdod komplektā.

Plastmasu saturoši salmiņi ir viena no 2021. gada 3. jūlija aizliegto preču grupām. Vai aizliegums attiecas arī uz tādiem salmiņiem, ko piestiprina pie dzērienu iepakojuma vēl produkta ražošanas posmā?

Aizliegums attieksies arī uz tādiem plastmasu saturošiem salmiņiem, ko piestiprina pie dzērienu iepakojuma, piemēram, sulu paciņām.

Vai plastmasas salmiņus varēs turpināt lietot cilvēki, kuriem tie nepieciešami veselības problēmu dēļ, piemēram, invalīdi, smagi slimie cilvēki?

Aizliegums neattiecas uz salmiņiem, kas ir iekļauti Regulas Nr. 2017/745 darbības jomā, kas attiecas uz medicīniskām ierīcēm.

Likums noteiks ražotājam pienākumu patērētājam piedāvāt precī iegādāties iepakojumā, kas nesatur plastmasu. Uz kādiem iepakojumiem attiecas šī prasība?

Alternatīva iepakojuma piedāvāšana attiecas uz dzērienu glāzēm un pārtikas iepakojumu, kurā iepakots patēriņam paredzētu pārtiku tirdzniecības vietā. Ražotājam un tirgotājam būs pienākums klientam piedāvāt dzērienu vai gatavo ēdienu iegādāties plastmasu nesaturošā iepakojumā vai klienta līdzī paņemtā traukā. Ja klients vēlas iegādāties dzērienu vai gatavu ēdienu vienreizlietojamā plastmasu saturošā iepakojumā, tad ražotājs/tirgotājs šo iepakojumu nedrīkst izsniegt bez maksas.

Šīs prasības attieksies uz visiem ražotājiem/tirgotājiem, kas pārdod tirdzniecības vietā iepakotu gatavu ēdienu un dzērienu tūlītējam patēriņam vai līdzņemšanai, t.sk., ātro ēdienu restorāniem, kafējnīcām, ēdnīcām, individuālajiem pārtikas tirdzniecības stendiem gan tirdzniecības centros, gan brīvā dabā u.c.

Prasības neattieksies uz tādu iepakotu gatavu ēdienu un dzērienu, kas patēriņam iepakots jau ražošanas vietā un ko nogādā uz tirdzniecības vietu.

Kas notiks ar bezmaksas plastmasas maisiņiem, kas veikalos ir pie augļu stendiem, sveramajiem saldumiem? Vai tie būs atļauti arī pēc 3.jūlija?

Jautājumu par plastmasas maisiņiem regulē iepakojuma likums, kur noteikts, ka no 2025. gada 1. janvāra iepakotājs tirdzniecības vietā aizstāj vieglās plastmasas iepakojumu maisiņus, izņemot ļoti vieglās plastmasas iepakojumu maisiņus, ar iepakojumu no papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem.

<https://www.varam.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-par-plastmasas-izstradajumiem>